

Сумський національний аграрний університет

Кузін Н. В. к.е.н., доцент, завідувач кафедри землевпорядкування та кадастру

Гончаров В.В. старший викладач землевпорядкування та кадастру

ФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧО – НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ ЗЕМЕЛЬ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ.

З прийняттям в 2001 році Земельного кодексу України розпочався новий етап розвитку державного контролю за використанням та охороною земель. Одночасно з метою визначення основних засад реформування земельних відносин на основі раціонального та ефективного використання землі були схвалені «Основні напрями земельної реформи в Україні на 2001- 2005 роки». До одного із основних напрямків державної політики у сфері регулювання земельних відносин віднесено і поліпшення організації контролю за використанням та охороною земель.

В процесі реформування земельних відносин в Україні із збільшенням кількості власників та користувачів земельних ділянок намітилась тенденція зростання порушень земельного законодавства. З метою призупинення зазначених негативних процесів Указом Президента України запропоновано Кабінету Міністрів України утворити у складі Державного комітету України по земельних ресурсах Державну інспекцію з контролю за використанням та охороною земель як урядового органу державного управління.

В грудні 2002 року була утворена в складі Держкомзему України Державна інспекція з контролю за використанням та охороною земель. Держземінспекції та державним інспекторам з контролю за використанням та охороною земель надані дієві контролюючі повноваження в регулюванні земельних відносин.

Визначальним для становлення державного контролю за використанням та охороною земель стало прийняття у 2003 році Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель». Даним Законом чітко прописані основні положення щодо забезпечення дотримання вимог земельного законодавства, а також механізми реалізації державної політики у сфері охорони та раціонального використання земель.

Державний контроль за використанням та охороною земель здійснюється уповноваженими органами виконавчої влади по земельних ресурсах - Державною інспекцією з контролю за використанням і охороною земель (п. 1.2 Порядку планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель), а за дотримання вимог законодавства про охорону земель - спеціально уповноваженими органами з питань екології та природних ресурсів (ст. 188 ЗК України, ст. 19 Закону України «Про охорону земель»).

Відповідно до ст. 5 даного Закону моніторинг родючості ґрунтів та агрохімічна паспортизація земель сільськогосподарського призначення здійснюється спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань аграрної політики, повноваження якого визначені, зокрема, у ст. 8 Закону України «Про охорону земель».

В розвиток Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» було прийнято ряд відомчих нормативних актів (порядків, методичних рекомендацій). Одним із таких нормативних актів є Порядок планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель, затверджений у 2003 році. Розвиток законодавства в частині адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства рухається шляхом посилення відповідальності за окремі види порушень та розширення переліку видів адміністративних правопорушень, за які настає відповідальність.

В структури системи спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері державного контролю за використанням та охороною земель 2010-2011 роки принесли суттєві зміни. Так, Державна інспекція з контролю за використанням та охороною земель, яка входила в структуру спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів ліквідована. Здійснення державного контролю за використанням та охороною земель покладено на Державний комітет із земельних ресурсів.

Одночасно створеній Державній інспекції сільського господарства України були надані повноваження щодо державного контролю за використанням і охороною земель. Це «...організація та здійснення державного нагляду (контролю) у частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій та форм власності».

Виконання функцій державного контролю за використанням і охороною земель цим органом виконавчої влади було не тривалим. У 2014 рішенням Уряду була ліквідована Державна сільськогосподарська інспекція, а функції із здійснення державного нагляду (контролю) в частині дотримання земельного законодавства, використання та охорони земель усіх категорій та форм власності, родючості ґрунтів покладено на Державну екологічну інспекцію.

В умовах незавершеності земельної реформи, розвитку багатуукладності економіки, безперечно можна з упевненістю говорити, що державний контроль за використанням та охороною земель обов'язково повинен здійснюватися як одна із найважливіших функцій держави в галузі регулювання земельних відносин та раціонального використання земель і їх охорони.